

עין משפט
נר מצוה

א מ"ר הלכות כלים
פרק טו הלכה ה.

תורה אור השלם

(א) ראוי נקדים
ונחבאו וישישים
קמו קדמו:
(יוב פרק טז ח)

עין משפט השלם
רמב"ם (א) תנור
שחבכו חוליות
ותחן חול בין חוליא
לחוליא וטח בטיח
על הכל מבחין
ה"ל מקבל טומאה.

ענינים שהחזיקו ונחבאו
(52) תינה אמאי
שרפו כן לפני ולא
חששו לכבדו וי"ל
עפ"י קושית
הרשב"א וז"ל
מפי טעם
החריטות והלא
מגדן על כבוד
הכר אמרו אל
נחריעין לא אמרו.
י"ל לפי שהיה
נחבאו
כאפקותא שהיה
נחבאו כל כך
טעם נחבאות
ונראה להם כיוון
מגדן ולפיכך
המגדן עליו
וכרכו. והיה
ליוודיו כיון
שהתחזקו
כנגדן עד שניחו
בעיניהם כמנהג
תלמידי חכמים
לפיכך עשו מעשה
כפניו מידה כנגד
מידה וכדי להורות
לדורות הבאים
המגדן דין זקן
חומר.

(53) ובמחזיקי
הרמב"ם (ב"מ נ"ט)
כתב וז"ל: "פר"ח
ז"ל חוליות לרחנו,
ותחן חול בין כל
חוליא וחוליא,
ואילו לא נתן בין
חוליא לחוליא היה
טמא לפי שהכבד
הוא מדביק כל
חוליא לשל מעט
ממנה, ואם הוכך
טמא לכל החול
שאלו צינים אינו
נמנען להדבק
ומה"ר ר' אליעזר
נעטר, וחכמים
קברי מע"כ הוא
נדבק יפה והכול
נכנס בחול הטחי

לית את שאל ליה. כל העולם שואלים לרבי, ואחרי שרבי מכבדך, למה חין אתה שאלו? ובר קפרא התכווין להקניטו לרבי ע"י חידה זו שאמר לכן אלעשא שיסאל לרבי וחידה זו מוסגת על אחרית האדם, כלומר חין אדם בטוח על עושרו ורומז לרבי שאין לרבי לבדו כ"כ על עשירותו. א"ל בר אלעשא לבר קפרא

מה נישאול? א"ל בר קפרא, "שואול משמים נשקפה הומיה בירכתי ביתה" ביתה" קאי על נשמת האדם שהיא שאלה לו מהשמים לכל ימי חלדו, ואפי' שעושה מעשה נסתר בירכתי ביתה מ"מ היא הומיה ומפחדת מכל בעלי

כנפים כדכתיב (מדרש רבה במדבר פרשה ט פסקה יב - קהלת י) כי שוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר, והיה ר"מ אומר אדם עובר עבירה נסתר הקב"ה מכריז עליו בגלוי כדכתיב (איוב כט) "ראונו (בקרא -

ראונו) נערים ונחבאו הסתירו עלמם מבזה בגלל עוונות שזינס, וישישים קמו עמודי" הנם מלשון מנוסה שיאמרו הזקנים לנערים שינוסו וינחמו מעוונותיהם ובמקום לברוח מהמטא והנה הוא ונפלו במטאיהם והגלבר נלכד בעונו. הפך ר' פניו וחמתיה נחיד וראה לבר קפרא שהוא מגמת ומלעג על חידה זו. אמר

רבי, איני מכירך זקן. וידע בר קפרא דלית הוא מתמניא ביומוי חולק על דברי חכמים. אמר להן ר"מ, איני שומע לכם לפי שאתם מגדן

אז בית דין שפרכו, חין מגדן אותו כפרהסא לעולם, אלא חס כן עשה כירבעם בן נבט ותביריו". ור"מ חס הוה, כדליתא בזהריות (יב עב) "א"ר יוחנן: בימי רשב"ג נישנית משנה זו, רבן שמעון בן גמליאל נשיא, רבי מאיר חס, רבי נתן אב"ד". עד שתאמרו לי את מי מגדן ועל מה (י"ע עב) מגדן חס עובר על דברי תורה או על דברי חכמים

(שי) ועל כמה דברים מגדן הן כ"ד דברים שז"ד מגדן עליהן. (מעבר לרף ובאנו בענין זה מס' קושיות והמסתפק מהן ע"ש ^(51א)) ביקשו לברוח את רבי ליעזר בן הורקנוס שחלק על דברי חכמים אמר אמרין אמרו מאן אול מודע ליה מי ילך ויודיעו לרבי ליעזר שנידוהו? אמר רבי עקיבה, אנה אול מודע ליה. חטי אלך ואודיעו. שמה ילך אדם שאינו הגון ויודיעו ונמלא מתחריב את כל העולם כולו. ודוקא ר"ע שהיה תלמידו וחביב עליו ביותר וידע שלא יענישו ויוכל לפייסו. מה עשה רבי עקיבה, לשם שחורים ונתעטף שחורים, אתה לגביה בל וישכ לפניו בריחוק ארבע אמות. אמר לו רבי אליעזר,

נצחוני בני. אמרו: אותו היום הביאו כל מהירות שטירה רבי אליעזר ושרפום באש, ונמנו עליו וברכוהו. ואמרו: מי ילך ויודיעו? אמר להם רבי עקיבא: אבש שחורים, ונתעטף שחורים, וישכ לפניו בריחוק ארבע אמות. - אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, מה יום מיומם? - אמר לו: במדברת לי ושחורים בדי'ם ממך. - אף הוא קרע בגדיו וחלץ מעליו. ונשפט וישכ על גבי קרקע. זלגו עיניו דמעות. זלגו עיניו דמעות. ואף רבן נמלא היה באכזבה. עמד עליו נחשול לטבעו. אמר: במדברת לי שאין זה אלא בשביל רבי אליעזר בן הורקנוס. עמד על רגליו ואמר: רבנו של עולם, גלוי וידוע לפניך שלא לכבדתי עשיתי, ולא לכבוד בית אבא עשיתי, אלא לכבודך. שלא ירבו מהלוקות בישראל, נח הים מועט.

בן חתבו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר' אליעזר מטהר והכמים מטמאין זה תנורו של עבדא יורות הערבין שהוא חופר בארץ וטח בטיח אם יוכל היתא לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור זה תנורו של בן דינאי.

עקיבא מה יום מיומם? א"ל רבי עקיבה, ר' חבידיך מגדן לך. אמר לו, רבי כמדומה לי שחברים בדילים ממך, אף הוא קרע בגדיו וחלק מעליו וכשעמד וישכ על גבי קרקע. זלגו עיניו דמעות, לקה העולם שלש צינים, ושלש בחטים, ושלש בשעורים, ויש אומרים אף בלג שנידי אשה טפח (עפ"י בבלי). נסתיה נפק ליה לברא. לקחו ר"ל לר"ע לחון ורלו חילן חרוב עומד. אמר ר"ל חרוביתא חרוביתא. אין הלכה כדבריהם איתעוקרין. חרוב חרוב חס הלכה כדברי חכמים, תיעקר ממקומך. ולא איתעקר ולא נעקר. אין הלכה כדבריי איתעוקרין חס הלכה כדברי, תיעקר ממקומך. ואיתעקרת ונעקר החרוב ממקומו. אין הלכה כדבריהם, חזרין. חס הלכה כדברי חכמים, חזר למקומך. ולא חזרת ולא חזר החרוב למקומו. אין הלכה כדבריי, חזרין. חס הלכה כדברי, חזר למקומך, וחזרת וחזר החרוב למקומו. כל הדין שבחא על אף כל הניסים האלו שהם שבהם לאדם גדול כרבי אליעזר, ומ"מ ולית הלכה בר' אליעזר כלומר חין מכאן ראיה שאכן הלכה כר' אליעזר כדמפרש ואזיל טעמא. דא"ר הנינה, משניתנה המורה לא ניתנה אלא "אחרי רבים להטות". ופרין הש"ס, ולית ר' אליעזר ידע וכי רבי אליעזר לא ידע שאחרי רבים להטות, והיה עומד על דבריו עד שנידוהו. (עין בהערה ^(51א)) במה שהקשינו מאי טעמא שאל הש"ס בן רק על ר' אליעזר ולא על ר' מאיר ובמה שיישכנו ע"ש) אלא לא הקפיד ר"ל אלא על ידי ששרפו טהרותיו שטיהר בפניו, על ידי

מעשה שאירע נשאלה הלכה זו צבית המדרש, שנפלה טומאה לאויר תנור זה, וחזרו ועשאו על גבי טהרות, וטיהרם ר' אליעזר, והביאום ושרפום לפניו (רש"י). וקסבר ר"ל שמעשיהן חין לשם שמים ובאו רק להכעיסו. שולל כן למה שרפו לפניו ולא חששו לכבדו שהוא זקן, ומשום כך לא חשש למנינס. ^(52א) תמן תנינן (כלים פ"ה מ"ז) חיתכו לתנור ברוחנו, ועשאו חוליות חוליות ונא לרפו כבכשן כדרך כלי חרס, ונתן חול בין חוליא לחוליא, וטח אותו בעיט על הכל מנחון כדרך שעושין לתנורים. רבי ליעזר מטהר. כיון שיש חול בין הסדקים, כשבור דמי (רע"ב) ולא חשיב כלי חרס אלא צנין כעין כלי אדמה או כלי גללים שאינם מקבלים טומאה. וחכמים מטמאין מטעמא שהטיע מחבר לכל הסדקים להעשות אחד. ואע"פ שיש חול בין חוליא לחוליא ^(53א). ומשום כך נקרא זה תנורו של חביני כלומר שהקיפוהו הלכות כעכנא זו וטמאוהו.

נצחוני בני. אמרו: אותו היום הביאו כל מהירות שטירה רבי אליעזר ושרפום באש, ונמנו עליו וברכוהו. ואמרו: מי ילך ויודיעו? אמר להם רבי עקיבא: אבש שחורים, ונתעטף שחורים, וישכ לפניו בריחוק ארבע אמות. - אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, מה יום מיומם? - אמר לו: במדברת לי ושחורים בדי'ם ממך. - אף הוא קרע בגדיו וחלץ מעליו. ונשפט וישכ על גבי קרקע. זלגו עיניו דמעות. זלגו עיניו דמעות. ואף רבן נמלא היה באכזבה. עמד עליו נחשול לטבעו. אמר: במדברת לי שאין זה אלא בשביל רבי אליעזר בן הורקנוס. עמד על רגליו ואמר: רבנו של עולם, גלוי וידוע לפניך שלא לכבדתי עשיתי, ולא לכבוד בית אבא עשיתי, אלא לכבודך. שלא ירבו מהלוקות בישראל, נח הים מועט.

בן חתבו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר' אליעזר מטהר והכמים מטמאין זה תנורו של עבדא יורות הערבין שהוא חופר בארץ וטח בטיח אם יוכל היתא לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור זה תנורו של בן דינאי.

בחוץ החוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר' אליעזר מטהר והכמים מטמאין זה תנורו של עבדא יורות הערבין שהוא חופר בארץ וטח בטיח אם יוכל היתא לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור זה תנורו של בן דינאי.

בחוץ החוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר' אליעזר מטהר והכמים מטמאין זה תנורו של עבדא יורות הערבין שהוא חופר בארץ וטח בטיח אם יוכל היתא לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור זה תנורו של בן דינאי.

בחוץ החוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר' אליעזר מטהר והכמים מטמאין זה תנורו של עבדא יורות הערבין שהוא חופר בארץ וטח בטיח אם יוכל היתא לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור זה תנורו של בן דינאי.

בחוץ החוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר' אליעזר מטהר והכמים מטמאין זה תנורו של עבדא יורות הערבין שהוא חופר בארץ וטח בטיח אם יוכל היתא לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור זה תנורו של בן דינאי.

בחוץ החוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר' אליעזר מטהר והכמים מטמאין זה תנורו של עבדא יורות הערבין שהוא חופר בארץ וטח בטיח אם יוכל היתא לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור זה תנורו של בן דינאי.

מסורת הש"ס
ז
(א) בבא מציעא דף
נט עמוד ב
ח

בן משנה מסכת
כלים פרק ה משנה

מסורת הש"ס השלם
(א) תנא: באותו היום
השיב רבי אליעזר
כל תשובות שבעולם
ולא קיבלו הדימו.
אמר להם: אם
הלכה כמותי - חרוב
זה יוכיח. נעקר
חרוב ממקומו מאה
אמה. ואמרי לה:
ארבע מאות אמה:
אמרי לו: אין
מביאין ראיה מן
החרוב. חזר ואמר
להם: אם הלכה
כמותי - אמת המים
יוכיחו. חזרו אמת
המים לאחוריהם.
אמרי לו: אין
מביאין ראיה מאמת
המים. חזר ואמר
להם: אם הלכה
כמותי - כותלי בית
המדרש יוכיחו. הבו
כותלי בית המדרש
ליפול. נער בהם
רבי יהושע. אמר
להם: חסדי
חכמים מנצחים זה
את זה בהלכה -
אתם מה טיבכם? לא
נפלו מפני כבודו של
רבי יהושע. ולא
זקמו מפני כבודו של
רבי אליעזר. וערין
מטין ועומדין. חזר
ואמר להם: אם
הלכה כמותי - מן
השמים יוכיחו.
יצאתה בת קול
ואמרה: מה לכם
אצל רבי אליעזר
שהלכה כמותו בכל
מקום? עמד רבי
יהושע על רגליו
ואמר: לא בשמים
היא. - מאי (דברים)
ז' לא בשמים היא?
- אמר רבי ירמיה:
שכבר נתנה תורה
מהר סיני. אין אנו
משתעבדין בבית קול.
שכבר כתבת בהר
סיני בתורה (שמות
כ"ט) אחרי רבים
להטות. - אשכחיה
רבי נתן לאליהו.
אמר ליה: מאי עבדי
קודשא בריך הוא
בהררי שנתא -
אמר ליה: קא חייך
ואמר נצחוני בני.

מסורת הש"ס השלם
(א) תנא: באותו היום
השיב רבי אליעזר
כל תשובות שבעולם
ולא קיבלו הדימו.
אמר להם: אם
הלכה כמותי - חרוב
זה יוכיח. נעקר
חרוב ממקומו מאה
אמה. ואמרי לה:
ארבע מאות אמה:
אמרי לו: אין
מביאין ראיה מן
החרוב. חזר ואמר
להם: אם הלכה
כמותי - אמת המים
יוכיחו. חזרו אמת
המים לאחוריהם.
אמרי לו: אין
מביאין ראיה מאמת
המים. חזר ואמר
להם: אם הלכה
כמותי - כותלי בית
המדרש יוכיחו. הבו
כותלי בית המדרש
ליפול. נער בהם
רבי יהושע. אמר
להם: חסדי
חכמים מנצחים זה
את זה בהלכה -
אתם מה טיבכם? לא
נפלו מפני כבודו של
רבי יהושע. ולא
זקמו מפני כבודו של
רבי אליעזר. וערין
מטין ועומדין. חזר
ואמר להם: אם
הלכה כמותי - מן
השמים יוכיחו.
יצאתה בת קול
ואמרה: מה לכם
אצל רבי אליעזר
שהלכה כמותו בכל
מקום? עמד רבי
יהושע על רגליו
ואמר: לא בשמים
היא. - מאי (דברים)
ז' לא בשמים היא?
- אמר רבי ירמיה:
שכבר נתנה תורה
מהר סיני. אין אנו
משתעבדין בבית קול.
שכבר כתבת בהר
סיני בתורה (שמות
כ"ט) אחרי רבים
להטות. - אשכחיה
רבי נתן לאליהו.
אמר ליה: מאי עבדי
קודשא בריך הוא
בהררי שנתא -
אמר ליה: קא חייך
ואמר נצחוני בני.

מסורת הש"ס השלם
(א) תנא: באותו היום
השיב רבי אליעזר
כל תשובות שבעולם
ולא קיבלו הדימו.
אמר להם: אם
הלכה כמותי - חרוב
זה יוכיח. נעקר
חרוב ממקומו מאה
אמה. ואמרי לה:
ארבע מאות אמה:
אמרי לו: אין
מביאין ראיה מן
החרוב. חזר ואמר
להם: אם הלכה
כמותי - אמת המים
יוכיחו. חזרו אמת
המים לאחוריהם.
אמרי לו: אין
מביאין ראיה מאמת
המים. חזר ואמר
להם: אם הלכה
כמותי - כותלי בית
המדרש יוכיחו. הבו
כותלי בית המדרש
ליפול. נער בהם
רבי יהושע. אמר
להם: חסדי
חכמים מנצחים זה
את זה בהלכה -
אתם מה טיבכם? לא
נפלו מפני כבודו של
רבי יהושע. ולא
זקמו מפני כבודו של
רבי אליעזר. וערין
מטין ועומדין. חזר
ואמר להם: אם
הלכה כמותי - מן
השמים יוכיחו.
יצאתה בת קול
ואמרה: מה לכם
אצל רבי אליעזר
שהלכה כמותו בכל
מקום? עמד רבי
יהושע על רגליו
ואמר: לא בשמים
היא. - מאי (דברים)
ז' לא בשמים היא?
- אמר רבי ירמיה:
שכבר נתנה תורה
מהר סיני. אין אנו
משתעבדין בבית קול.
שכבר כתבת בהר
סיני בתורה (שמות
כ"ט) אחרי רבים
להטות. - אשכחיה
רבי נתן לאליהו.
אמר ליה: מאי עבדי
קודשא בריך הוא
בהררי שנתא -
אמר ליה: קא חייך
ואמר נצחוני בני.

בחוף החוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר' אליעזר מטהר והכמים מטמאין זה תנורו של עבדא יורות הערבין שהוא חופר בארץ וטח בטיח אם יוכל היתא לעמוד בפני עצמו טמא ואם לאו טהור זה תנורו של בן דינאי.